

Leo Trotskij: Uteslutningen av Zinovjev och Kamenev¹ (19 oktober 1932)

[Ur *Writings of Leon Trotsky [1932]*, New York: Pathfinder Press 1973, s 244-254. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Radion och telegrafan spred blixtnabbt nyheten till hela världen om uteslutningen av Zinovjev och Kamenev från partiet, och tillsammans med dem mer än ett tjog bolsjeviker. Enligt de officiella meddelandena påstås de uteslutna ha strävat efter att återupprätta kapitalismen i Sovjetunionen. Den politiska betydelsen av detta nya förtryck är i sig själv respektingivande. Dess symptomatiska innebörd är enorm.

I många år var Zinovjev och Kamenev Lenins närmaste elever och medarbetare. Lenin kände till deras svagheter bättre än någon annan, men han visste också att använda deras starka sidor. I sitt "testamente", vars ton var så försiktig, och där både beröm och kritik anpassades för att inte alltför mycket stärka vissa och försvaga andra, ansåg Lenin det angeläget att påminna partiet att Zinovjevs och Kamenevs uppträdande i oktober "inte var någon tillfällighet".² De efterföljande händelserna bekräftade alltför väl dessa ord. Men den roll som Zinovjev och Kamenev spelade i det leninistiska part var inte heller någon tillfällighet. Och deras nuvarande uteslutning får en att tänka på deras gamla och inte tillfälliga roll.

Zinovjev och Kamenev var medlemmar i politbyrån, som på Lenins tid var direkt ansvarig för partiets och revolutionens öde. Zinovjev var ordförande för Kommunistiska internationalen. Under den sista perioden av Lenins liv var Kamenev, tillsammans med Rykov och Tsiurupa,³ assistent till Lenin i ledningen för Folkkommisariernas råd. Efter Lenins död ledde Kamenev politbyrån och republikens högsta ekonomiska organ, arbets- och försvarsrådet.

1923 inledde Zinovjev och Kamenev en kampanj mot Trotskij. Under kampens början tog de inte särskilt stor hänsyn till dess konsekvenser, vilket förstås inte vittnar om något politiskt förutseende. Zinovjev var främst agitator, utomordentligt begåvad, men nästan uteslutande agitator. Kamenev var enligt Lenins bedömning en "klok politiker", men saknade viljestyrka och var alltför benägen att anpassa sig till den intellektuella, byråkratiskt kulturella medelklassmiljön.

Stalins roll under kampen bar en mycket mer strukturell karaktär. Det som, trots hans bolsjevism, kännetecknar Stalin är en småborgerligt lantlig anda och inskränkta visioner. Hans fientlighet mot "trotskismen" hade mycket djupare rötter än Zinovjevs och Kamenevs fiendskap, och den hade under lång tid dessförinnan sökt efter ett politiskt uttryck. Stalin var själv oförmögen till politiska generaliseringar, och vände sig i tur och ordning till Zinovjev, Kamenev och Bucharin, och

1 "The Expulsion of Zinoviev and Kamenev", *The Militant*, 12, 19 och 26 november 1932 .

2 Zinovjev och Kamenev gick mot bolsjevikernas beslut att inleda upproret i oktober 1917, och uttryckte sitt motstånd offentligt. För detta blev de nästan uteslutna, men man översåg med deras brott mot disciplinen när upproret lyckades. [Se Lenins "testamente", på marxistarkiv.se, s 2.]

3 Alexander Tsiurupa var vice ordförande i Folkkommisariernas råd under Lenin. Efter Lenins död 1924 blev han chef för statens planeringskommission.

plockade ur deras tal och artiklar det som föreföll honom mest lämpligt för hans egna ändamål.

Politbyråmajoritetens kamp mot Trotskij började till stor del som en personlig konspiration, men visade mycket snabbt sitt politiska innehåll. Det var varken enkelt eller enhetligt.

Kring sin ledande bolsjevikiska kärna samlade Vänsteroppositionen många av oktoberrevolutionens organisatörer, stridbara deltagare i inbördeskriget och ett betydande antal marxistiska studenter. Men bakom denna förtrupp hängde det under den första perioden också med alla möjliga sorters missnöjda, illa rustade och till och med förargade karriärister. Först de efterföljande stridernas besvärliga utveckling befriade oppositionen från dessa tillfälliga och oinbjudna medresenärer.

Under "triumviratets" – Zinovjev-Kamenev-Stalin – fana förenades många "gammalbolsjeviker", speciellt de som, vilket Lenin rekommenderade så tidigt som i april 1917, borde ha förpassats till arkiven. Men det fanns också många seriösa medlemmar som hade deltagit i den underjordiska rörelsen, starka partiorganisatörer, som på allvar trodde att det fanns en överhängande fara för att leninismen skulle ersättas av trotskism. Men ju längre saker och ting gick, ju mer byråkratin växte och befäste sig, desto mer fast och förenat revolterade den mot den "permanenta revolutionen". Och det var detta som så småningom säkrade Stalins övervikt över Zinovjev och Kamenev.

Kampen inom "triumviratet" började också i avsevärd grad som en personlig kamp – politiken utvecklas av och genom människor, och inget mänskligt är främmande för politiken – men visade snart sitt eget grundläggande innehåll. Zinovjev, i egenskap av ordförande för Petrogradsovjeten, och Kamenev, som ordförande för Moskvasovjeten, sökte stöd bland de två huvudstädernas arbetare. Stalins främsta stöd fanns på landsbygden och i apparaten. På den underutvecklade landsbygden blev apparaten allsmäktig snabbare än i huvudstäderna. Kominterns ordförande, Zinovjev, värnade om sin internationella ställning. Stalin tittade med förakt på kommunistpartierna i väst. Han hittade 1924 formeln för sina nationalistiska gränser: socialism i ett land. Zinovjev och Kamenev ställde sina tvivel och motargument mot honom. Men för Stalin räckte det med att värva de styrkor som "triumviratet" hade mobiliserat mot trotskismen för att automatiskt överväldiga Zinovjev och Kamenev.

Zinovjevs och Kamenevs förflutna, åren av gemensamt arbete med Lenin och landsflyktens internationella skola, måste ha gjort dem fientliga mot den våg av isolering som till syvende och sist hotade att svepa bort oktoberrevolutionen. För många blev resultatet av den nya kampen i toppen helt förbluffande: två av de mest energiska upphovsmännen bakom upproret mot "trotskismen" hamnade till slut i "trotskisternas" läger.

För att underlätta blocket tonade Vänsteroppositionen – mot invändningarna och varningarna från författaren till dessa rader – ned vissa formuleringar i sin plattform, och avstod tillfälligt från att ge officiella svar till de mest akuta teoretiska frågorna. Det var knappats riktigt. Men 1923 års vänsteropposition gjorde inga avgörande eftergifter. Vi förblev oss själva trogna, Zinovjev och Kamenev kom till oss. Det finns inget behov att upprepa hur mycket det faktum att gårdagens svurna fiender 1923 kom över till oppositionens sida stärkte våra ledes visshet och övertygelse om att vi historiskt hade rätt.

Men inte heller vid detta tillfälle förutsåg Zinovjev och Kamenev alla de politiska konsekvenserna

av sin åtgärd. 1923 hade de hoppats att de med hjälp av några få agitatoriska kampanjer och organisatoriska manövrer skulle kunna knuffa alla andra frågor åt sidan och befria partiet från "Trotskijs herravälde". Nu trodde de, att de i allians med 1923 års opposition snabbt skulle kunna ta itu med apparaten och återupprätta både sina egna personliga positioner och den leninistiska linjen i partiet.

Ännu en gång misstog de sig. Personliga motsättningar och grupperingar inom partiet hade redan blivit verktyg för anonyma samhällskrafter, samhällsskikt och samhällsklasser. Reaktionen mot oktoberomvälvningen hade sin egen inre lagbundenhet, och det gick inte att hoppa över dess tröga rytm med hjälp av allianser och manövrer.

Kampen mellan oppositionsblocket och byråkratin skärptes dag för dag, och nådde till sist en gräns. Frågan handlade nu inte längre om att diskutera, om än under piskan, utan om att bryta med den officiella sovjetapparaten, det vill säga om perspektivet på en kamp under ett antal år framåt – en kamp omgiven av stora faror, och vars utgång inte gick att förutsäga.

Zinovjev och Kamenev ryggade tillbaka. På samma sätt som de 1917, på randen till oktober, hade blivit skrämda av en brytning med den småborgerliga demokratin, blev de 10 år senare rädda för att bryta med sovjetbyråkratin. Och det var ännu mindre "någon tillfällighet", eftersom tre fjärdedelar av sovjetbyråkratin utgjordes av samma element som 1917 försökte skrämma bolsjevikerna med att "äventyret" i oktober skulle leda till ett oundvikligt fiasko.

Zinovjevs och Kamenevs kapitulation innan den femtonde kongressen [1927], samtidigt med det organiserade angreppet mot bolsjevik-leninisterna, togs emot av Vänsteroppositionen som en fruktansvärt svekfull handling. I grund och botten var den det. Men även denna kapitulation hade sin egen lagbundenhet, inte bara psykologiskt utan också politiskt. I en rad av marxismens grundläggande frågor (proletariatet och bönderna, den "demokratiska diktaturen", den permanenta revolutionen) stod Zinovjev och Kamenev mellan den stalinistiska byråkratin och Vänsteroppositionen. Som vanligt tog den teoretiska formlösheten obevekligt hämnd i praktiken.

Trots all sin agitatoriska radikalism backade Zinovjev alltid inför att faktiskt dra slutsatser av sina politiska formuleringar. När Zinovjev kämpade mot den stalinistiska politiken i Kina gick han mot att kommunistpartiet skulle bryta med Guomindang. När Zinovjev avslöjade Stalins allians med Purcell och Citrine,⁴ tvekade han obeslutsamt inför att bryta med den anglo-ryska kommittén. När han anslöt sig till kampen mot termidortendenserna, gick han redan på förhand ed på att absolut inte låta saker och ting gå så långt som att bli utesluten ur partiet. Detta sinnelag att bara gå halvvägs innehöll hans oundvikliga undergång. "Allt utom att uteslutas ur partiet" innebar att kämpa mot stalinismen inom de gränser som Stalin tillät.

Efter sin kapitulation gjorde Zinovjev och Kamenev allt de kunde för att återställa den härskande klickens förtroende för dem och för att åter tas upp i den officiella miljön. Zinovjev slöt fred med teorin om socialism i ett land, och avslöjade återigen "trotskismen", och gjorde till och med försök att personligen bränna rökelse till Stalins ära. Ingenting hjälpte. Kapitulanterna led, höll tyst och väntade. Och trots allt detta lyckades de ändå inte hänga kvar och fira femårsdagen av sin egen kapitulation. Tydligen var de indragna i en "sammansvärjning" och uteslöts därför ur partiet, kanske

⁴ Walter Citrine (1887-1983) var 1926 generalsekreterare för den brittiska fackföreningsledningen (TUC). För sina tjänster till den brittiska kapitalismen adlades han 1935 och blev 1946 baron.

för att deporteras eller landsförvisas.

Det förvånande är att Zinovjev och Kamenev inte sparkades ut på grund av sina egna ideal och inte heller under sin egen fana. De flesta på listan av uteslutna består, enligt beslutet den 9 oktober, av öppna högeranhängare, det vill säga anhängare till Rykov-Bucharin-Tomskij. Innebär det att vänstercentrismen har förenats med högercentrismen mot den byråkratiska kärnan? Låt oss inte dra alltför snabba slutsatser.

De mest framstående namnen på listan, efter Zinovjev och Kamenev, är Uglanov och Rjutin,⁵ två tidigare medlemmar i den centrala exekutivkommittén (CEK). Som generalsekreterare för Moskva-kommittén respektive ledare för Agitprop, ledde Uglanov och Rjutin kampen mot Vänsteroppositionen i huvudstaden, och rensade 1926-1927 varena skrymsle och hörna på trotskism. De gjorde särskilt oväsen om Zinovjev och Kamenev som "förrädare" mot den härskande fraktionen. När Uglanov och Rjutin, som ett resultat av den stalinistiska vänstersvängen i praktiken blev högeroppositionens främsta organisatörer, tjtade alla de officiella artiklarna och talen om ett och samma tema: "Ingen kan förneka den stora tjänst som Uglanov och Rjutin gjorde under kampen mot trotskismen, men deras plattform representerar icke desto mindre kulakerna och de borgerliga liberalerna." Stalinisterna låtsas att de inte är medvetna om att det var just kring dessa frågor som kampen hade ägt rum. Både då och nu var det bara högern och vänstern som hade principiella ståndpunkter. Stalinisterna frodades på smulor från bådadera.

Så tidigt som 1928 började Uglanov och Rjutin hävda att Vänsteroppositionen hade haft rätt i sin ståndpunkt i frågan om partiregimen – ett erkännande som är särskilt instruktivt eftersom ingen kunde skryta lika mycket om att ha lyckats befästa den stalinistiska regimen som Uglanov och Rjutin. Men "solidaritet" i frågan om partidemokrati kan inte få Vänsteroppositionen att ändra uppfattning avseende Högeroppositionen. Partidemokrati är inte ett abstrakt ideal, och minst av allt är det utformat att fungera som mask för termidoriiska tendenser. Dessutom företrädde Uglanov och Rjutin högerns mest genomgående termidoriiska flygel, åtminstone tidigare.

Bland deltagarna i den sammansvärjning som CEK räknar upp finns högeranhängare som Slepkov och Maretskij,⁶ röda professorer från Bucharinskolan, ledare för Ungkommunistiska förbundet och *Pravda*, upphovsmän till många programmatiska resolutioner i CEK och författare till oräkneliga artiklar och pamfletter om "trotskismen".

På den förbjudna listan finns Ptasjnij och Gorelov, med en not om att de tidigare varit anslutna till den "trotskistiska oppositionen". Vi har ingen möjlighet att bedöma om det handlar om två knappt

5 Nikolaj A Uglanov var en stalinist som tack vare sin antitrotskistiska iver tog sig högt upp i hierarkin. Gick senare med i högeroppositionen, avsattes 1930 ur centralkommittén och kapitulerade. Drogs 1932 in i fallet Rjutin och kapitulerade på nytt. Försvann slutligen under utrensningarna. M N Rjutin var en annan ledare för det antitrotskistiska korståget i Moskva, och avsattes också från sin post 1930 för sympatier med högeroppositionen. I slutet av 1932 arresterades han och uteslöts ur partiet för att ha spridit en plattform som var kritisk mot Stalin och förespråkade reformer av partiet och ekonomin via partiet och konstitutionella kanaler. Han anklagades mer exakt för att ha hållit diskussioner med anhängare till Bucharin och Zinovjev. Agitprop, Departementet för agitation och propaganda, upprättades 1920 som ett departement under det ryska kommunistpartiets sekretariat. Under 1920-talet utvidgades dess behörighet till att gälla press och förlag, religion, etc.

6 Slepkov var anhängare till Bucharin. Maretskij var en professor som anklagades för att utveckla nypopulistiska idéer på universitetet och i pressen.

kända kapitulanter från vänstern som sedermera gjort gemensam sak med högern, eller om det är en förfalskning för att lura partiet. Det förstnämnda är ingalunda uteslutet, men det är inte heller det sistnämnda.

I uppräknningen av deltagarna är Högeroppositionens främsta ledare påfallande frånvarande. Telegram till de borgerliga tidningarna rapporterar att Bucharin ”fullständigt har återupprättat sin ställning i partiet” och tydligen utnämnts till en plats i Folkkommisariatet för utbildning istället för Bubnov,⁷ som förflyttas till GPU. Rykov behandlas åter välvilligt och håller radiotal, etc. Det faktum att varken Bucharin eller Tomskij finns med på listan av ”konspiratörer” gör det rimligt att det är en tillfällig byråkratisk eftergivenhet mot Högeroppositionens tidigare ledare. Men det är uteslutet att de kommer att återinsättas på sina gamla positioner i partiet.

Gruppen i sin helhet anklagas för att försöka skapa ”en borgerlig kulakorganisation för att återupprätta kapitalismen, och i synnerhet kulaken, i Sovjetunionen”. En häpnadsväckande formulering! En organisation för att återupprätta ”kapitalismen och i synnerhet kulaken”.(!) Denna ”säregenhet” avslöjar alltihop, eller i alla fall delar av det. Ingen kan förneka att en del av de uteslutna, som Slepkov och Maretskij, under perioden av kamp mot ”trotskismen”, precis som sin lärare Bucharin utvecklade tanken att ”kulaken växer över i socialismen”. Vi vet inte vad de har haft för ståndpunkt sedan dess. Men det är fullt möjligt att deras skuld inte så mycket består av deras önskan att ”återupprätta” kulaken som av deras underlåtenhet att erkänna Stalins segrar avseende ”likvideringen av kulakerna som klass”.

Men vad har Zinovjev och Kamenev för samband med programmet att ”återupprätta kapitalismen”? Den sovjetiska pressen informerar oss om följande gällande deras deltagande i brottet: ”De kände till de kontrarevolutionära dokument som spreds, men istället för att omedelbart avslöja kulakernas agenter föredrog de att diskutera detta dokument, [?] och med enbart denna handling blev de den partifientliga, kontrarevolutionära gruppens direkta medbrottslingar.” Så Zinovjev och Kamenev ”föredrog att diskutera dokumentet” istället för att ”omedelbart avslöja” det. Anklagarna vågar inte påstå att Zinovjev och Kamenev var helt främmande för att tänka sig att ”avslöja” det. Var, hur och med vem diskuterade de? Hade det hänt under ett hemligt möte med högergruppen, så skulle inte anklagarna ha underlåtit att informera oss om det. Tydligen ”föredrog” Zinovjev och Kamenev ”att diskutera” mellan sina fyra ögon innanför sina egna fyra väggar. Uttryckte de, som ett resultat av denna diskussion, sin sympati för högerns plattform? Om det finns ens den minsta antydning av en sådan sympati, så skulle vi ha fått höra det i beslutet. Att det är om denna fråga vittnar om motsatsen: givetvis kritiserade Zinovjev och Kamenev plattformen istället för att genast ringa upp Jagoda. Men mot bakgrund av att de inte ringde, känner sig *Pravda* berättigad att tillämpa begreppet ”min fiendes fiende är min vän” på dem.

Den grova anklagelsen mot Zinovjev-Kamenev gör att vi med säkerhet kan dra slutsatsen att slaget riktades direkt mot dem, och främst mot dem. Inte på grund av att de har varit politiskt aktiva under den senaste perioden. Vi vet ingenting om det, och än viktigare känner inte heller CEK till något om det, vilket är uppenbart i påbudet. Men den objektiva politiska situationen har försämrats så mycket

⁷ Andrei Bubnov (1883-1938) var en gammal bolsjevik som var ansluten till gruppen Demokratisk centralism och andra oppositionella grupper, men så tidigt som 1923 lämnade dem och anslöt sig till Stalin. Han föll offer för utrensningarna i den stalinistiska apparaten i slutet av 1930-talet.

att Stalin inte längre kan tolerera ledarkandidater till en eller annan oppositionell grupp.

Den stalinistiska byråkratin har naturligtvis sedan länge varit medveten om att Zinovjev och Kamenev, som den har avvisat, var väldigt ”intresserade” av oppositionstrender i partiet och läste alla möjliga sorters dokument som inte var ämnade för Jagoda. 1928 förde Kamenev till och med hemliga förhandlingar med Bucharin om möjligheten av ett block. Vänsteroppositionen publicerade vid denna tid rapporter om dessa förhandlingar. Men stalinisterna kunde inte bestämma sig för att utesluta Zinovjev och Kamenev. De ville inte kompromettera sig med nya skandaler och förtryck om det inte var trängande nödvändigt. Perioden av delvis faktiska, delvis skenbara, ekonomiska framgångar inleddes. Zinovjev och Kamenev verkade inte vara i någon omedelbar fara.

Nu har situationen förändrats radikalt. Förvisso förkunnar de tidningsartiklar som förklarar uteslutningen, att vi på grund av att vi har blivit enormt starka ekonomiskt, och eftersom partiet har blivit helt monolitiskt, därför inte kan tolerera den ”minsta försonliga anda”. Men i denna förklaring är de vita trådar som syr ihop den alltför synliga. Behovet att utesluta Zinovjev och Kamenev av en uppenbart påhittad orsak vittnar tvärtom om att Stalin och hans fraktion är ytterst försvagad. Zinovjev och Kamenev måste avlägsnas snabbt, inte på grund av att de hade förändrat sitt agerande utan på grund av en förändring av omständigheterna. Oavsett någon eventuell verklig aktivitet dras Rjutins grupp med som grädde på moset. Stalinisterna vet på förhand att de snart kanske kommer att ställas till ansvar, och ”vidtar åtgärder”.

Man kan inte förneka det faktum att denna juridiska blandning av högeranhängare som inspirerade Stalins politik mellan 1923-1928, två faktiska eller påstådda tidigare ”trotskister”, och Zinovjev och Kamenev, skyldiga till att veta men inte informera, är en produkt som är helt värdig Stalins, Jaroslavskijs och Jagodas politiska kreativitet. Ett klassiskt hopkok av termidoriansk sort! Målet med detta hopkok är att blanda ihop korten, förvirra partiet, öka den ideologiska oredan och på så sätt hindra arbetarna att förstå vad som händer och hitta en utväg. En extra uppgift är att politiskt degradera de tidigare ledarna för Vänsteroppositionen, Zinovjev och Kamenev, som nu utesluts för ”vänskaplighet” mot Högeroppositionen.

Oundvikligen uppstår frågan: hur kunde kunniga och politiskt erfarna gammalbolshjeviker ge sina motståndare möjlighet att ge dem ett sådant slag? Hur kunde de som avsåg sig sin egen plattform för att bli kvar i partiet till sist kastas ut ur partiet på grund av ett påhittat samband med en plattform som var dem främmande? Man måste svara att inte heller detta resultat var någon tillfällighet. Zinovjev och Kamenev försökte trola med historien. Först och främst motiverades de givetvis av omsorg om Sovjetunionen, om partiets enhet, och inte alls om sitt personliga välbefinnande. Men de förlade inte sina uppgifter på den ryska och världsrevolutionens plan utan på den sovjetiska byråkratin mycket lägre plan.

Under sin svåraste tid, just innan sin kapitulation, bönföll de oss, deras dåvarande allierade, ”att möta partiet halvvägs”. Vi svarade att vi var beredda att möta partiet hela vägen, men i en annan och högre mening än vad Stalin och Jaroslavskij krävde. Men innebar inte det en splittring? Var det inte ett hot om inbördeskrig och sovjetmaktens fall? Vi svarade, att om vi inte gick mot Stalins politik så skulle den oundvikligen döma sovjetmakten till undergång. Och det var den tanke som uttrycktes i vår plattform. Principer vinner. Kapitulation kan aldrig segra. Vi kommer att göra allt i vår makt för

att säkerställa att kampen för principer kommer att ledas i överensstämmelse med och med hänsyn till hela situationen, både den inhemska och den utländska. Men det går inte att förutse utvecklingens alla skiftningar. Icke desto mindre är det absurt och brottsligt att leka kurragömma med revolutionen, använda knep när man tacklar klasser, och diplomati när man tar itu med historien. I så komplicerade och ansvarsfulla situationer måste man vägledas av en regel som uttrycks utmärkt av fransmännen, i talesättet: *Fais ce que doit, advienne que pourra!* Gör din plikt vad som än händer!

Zinovjev och Kamenev har fallit offer eftersom de inte höll sig till denna regel.

Om man bortser från helt demoraliserade kapitulanter av Radeks och Pjatakovs sort, som kommer att fortsätta att tjäna varje segerrik fraktion som journalister eller funktionärer (under förevändning att tjäna socialismen), utgör kapitulanterna som politisk grupp måttfulla "liberaler" i partiet, som i ett visst ögonblick rusade alltför långt åt väster eller höger och senare slog in på vägen att förlika sig med den härskande byråkratin. Men dagens situation kännetecknas av det faktum att den försoning som verkade vara så slutgiltig har börjat spricka och explodera, och dessutom på ett ytterst intensivt sätt. Den kolossala symptomatiska innebörden av uteslutningen av Zinovjev, Kamenev, Uglanov och de andra har sitt ursprung i det faktum att de nya sammandrabbningarna i "toppen" återspeglar djupa strömningar bland massorna.

Vilka politiska förutsättningar hade kapitulationerna under åren 1929-1930? De var en byråkratisk sväng åt vänster, framgångar för industrialiseringen, en snabb tillväxt av kollektiviseringarna. Femårsplanen upptog arbetarmassornas uppmärksamhet. Ett mäktigt perspektiv öppnade sig. Arbetarna förlikade sig med att ha förlorat sitt politiska oberoende i förväntan på nära förestående och avgörande socialistiska framgångar. Fattigbönderna väntade sig en förändring av sin framtid i kollektiven. De lägsta bondeskiktens levnadsstandard förbättrades, om än i hög grad på bekostnad av jordbrukets grundläggande kapital. Sådana var de ekonomiska förutsättningar och den politiska atmosfär som orsakade epidemin av kapitulationer.

Ökande ekonomiska disproportioner, försämrade förhållanden för massorna, ökande missnöje bland arbetare och bönder, förvirring inom själva apparaten – det är förutsättningarna för att all möjlig sorts opposition ska återuppstå. De skarpa motsättningarna och den intensiva oron i partiet får de måttfulla, försiktiga "liberalerna" i partiet, som alltid är beredda att kompromissa, att alltmer slå in på protestens väg. Byråkratin är fångad i en återvändsgränd och svarar omedelbart med förtryck, som i hög grad är förebyggande.

Vi hör ännu inte Vänsteroppositionens röst öppet. Inte att undra på: de borgerliga tidningarna som berättar om de belöningar som förmodas vänta för Rykov och Bucharin rapporterar samtidigt om "nya massarresteringar bland trotskisterna". Vänsteroppositionen i Sovjetunionen har under ett antal år utsatts för så fruktansvärda polisförföljelser, dess kadrer har satts i sådana undantagsförhållanden, att det är oändligt mycket svårare för den än för de lagliga "liberalerna" att öppet formulera sitt motstånd och ingripa organisatoriskt under händelseutvecklingen. I samband med detta kan vi av de borgerliga revolutionernas historia lära oss, att liberalerna under sin kamp mot enväldet drog fördel av sina lagliga privilegier, och var de första som kom ut i "folkets" namn. Det var kampen mellan den liberala borgarklassen och byråkratin som röjde vägen för den småborgerliga demokratin och

proletariatet. Det är förstås bara en historisk parallell, men vi tycker att den verkligen belyser problemet.

Resolutionen från CEK:s septembermöte skryter plötsligt ur det blå: ”efter att ha krossat den kontra-revolutionära trotskismen och avslöjat högeropportunisternas antileninistiska kulaknatur, har partiet ... nu uppnått avgörande framgångar...” Sannolikt kommer det inom en mycket nära framtid att stå klart att Vänster- och Högeroppositionen varken är krossad eller tillintetgjord, utan att de tvärtom är de enda verkliga politiska strömningar som existerar. Det är just de senaste tre eller fyra årens officiella politik som har förberett villkoren för den nya vågen av högertermidoriiska tendenser. Stalinisternas försök att slå ihop vänster och höger i en enda klump underlättas i viss mån av det faktum att både vänstern och högern idag talar om en reträtt. Det är oundvikligt: det trängande behovet av en ordnad reträtt från linjen av äventyrspolitiska språng har blivit den proletära statens övergripande uppgift. De centristiska byråkraterna drömmer själva om möjligheten till en ordnad reträtt, utan att helt tappa ansiktet, men kan inte undgå att inse att en åtstramning när det är en brist på livsmedel och alla andra varor kan innebära deras undergång. Av denna orsak slår de till reträtt i det fördolda, samtidigt som de anklagar oppositionen för benägenhet till reträtt.

Den verkliga politiska faran utgörs av det faktum att högern är en fraktion som är för ständig reträtt, och att de nu får möjlighet att hävda: ”Vi har ju alltid krävt det.” Den förtryckande atmosfär som partiet lever i tillåter inte arbetarna att omedelbart förstå de ekonomiska processernas dialektik, och å ena sidan på rätt sätt utvärdera det begränsade, tillfälliga och konjunkturella i ”det riktiga”, och å den andra det i grunden felaktiga i högers ståndpunkt.

Än viktigare är därmed bolsjevik-leninisternas klara, självständiga, framåtblickande politik. Följ noga alla processer i landet och i partiet! Utvärdera på ett riktigt sätt de olika grupperna utifrån deras idéer och sociala band! Bli inte rädda för enskilda taktiska sammanträffanden med högern! Glöm inte de motsatta strategiska linjerna på grund av taktiska sammanträffanden!

Det kommer att uppstå politiska skiljaktigheter i det sovjetiska proletariatet om följande frågor: hur ska man slå till reträtt? Vilka gränser finns det för reträtten? När och hur ska man gå till ny offensiv? Vilket tempo ska offensiven ha? Alla dessa frågor är sig själva mycket viktiga, men räcker inte ensamma. Vi bygger inte politiken för ett enda land. Sovjetunionens öde kommer att avgöras i oupplösligt samband med utvecklingen i världen. Vi måste återigen ställa världskommunismens problem inför de ryska arbetarna i hela sin omfattning.

Det enda som kan återuppliva partiet, arbetarstaten och den Kommunistiska internationalen är Vänsteroppositionens oberoende framväxt och att den grundläggande proletära kärnan förenas under dess fana.